II. letnik. V Kamniku. 24. februarja 1906. Štev. 8.

Naš List

Neodvisno politično glasilo za Slovence

Izhaja vsako soboto: ako je ta dan praznik, pa dan poprej. Velja za celo leto 5 K, za pol leta 2 K 50 v. — Naročnina se plačuje vnaprej, na naročbe brez istočasno vposiane naročnine se ne ozira. — Posamezne številke po trafikah po 10 v.

Z mesečno prilogo Slovenska Gospodinja

Uredništvo in upravništvo je v Kamniku, kamor naj se izvolijo pošiljati dopisi, naročnina in reklamacije. Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi se računajo tristopna petit-vrsta po 14, 12 in 10 v. za 1-, 2- oz. 3krat, za večkrat izdatno znižane cene.

Vsebina: Dr. Ravnihar: Naša politika. — K našemu programu. — Ločitev cerkve od države na Francoskem. — Narodnostni boj med Poljaki in Nemci. — Državni zbor. — Dogodki na Ogrskem. — Politični pregled. — V zadevi slovenskih učnih knjig. — Štajersko: Razno. — Primorsko: Dr. H. Tuma: Iz Gorice. Razno. — Kranjsko: Razno. — Bodoči knjižni program „Slov. Matice“. — Ljudska izobrazba.
Podlistek: Žena in socializem. — Pod črto.

„Naša politika.“

III.

Samopomoč nam veli, da črpajmo iz lastnih svojih sil in dajmo sebi vse ono, kar potrebujemo za življenje narodovo. Iz lastnih moči in s svojim delom si skušamo pridobiti sposobnih sredstev, ki naj ž njimi dosezamo svoj cilj. V zavesti, da mora pri našem maloštevilnem narodu na skupnem delu sodelovati prav vsak, ako naj računamo z uspehi; v daljni zavesti, da je množica narodova vsled svoje neizobraženosti in politične nerazsodnosti danes še nesposobna za uspešno sodelovanje in v končni zavesti, da je naš rod zmožen za delo na svoji gospodarski in vsled tega politični samostalnosti — nam je dana prva zapoved zakona samopomoči: vsakega posameznika napraviti sposobnega za skupno delo. Izobraževati in vzgajati poedinca! V telesnem, duševnem in nravnem oziru krepki posamezniki tvorijo zdravo celoto. Vzmnožiti delavno silo v posamezniku se pravi povišati delavno silo narodovo. Delaven narod si bode dober gospodar; kakor tak pa bode brez drugega nagiba stremil po višji prosveti.

V teh načelih je jedro naše politike. Ni ona visoka politika, ki pije „likof“, češ, da je zgradila streho, pa ni mislila na temelj in na stebre, ki naj vzdržujejo streho. Ni ona politika, ki vsled svoje gostobesednosti pozablja, da drži roke brez dela v žepu in tudi ne ona, ki gradeč Patjomkinove vasi išče le vnanjega efekta. Podrobno delo je, ki se namenoma ogiblje vsakega hrupa in trušča ne toliko zaradi skromnosti svoje, kakor zategadelj, ker jo vsak hrup le moti in odvrača od resnosti.

Mej sredstva za poedinčevo vzgojo štejem razen šolske izobrazbe telovadbo, knjigo, časopisje, knjižnice, predavanja, društva, zborovanja, shode, glasbo in petje, gledišče in končno tudi veselice, sredstva, ki prinašajo poedincem zlasti v širokih naših množicah elementarno izobrazbo. Na višji stopinji je strokovna izobrazba za kmetovalce v vseh panogah kmetijstva, za obrtnijske delavce, za obrtnike in trgovce. Za vzgojo takozv. liberalnih poklicev skrbi država a še mnogo bolje bodemo zasedli njih mesta kedar z izobrazbo vsega ljudstva dvignemo njegovo blagostanje, njegovo preudarnost, njegovo stremljenje in hotenje po prosveti. Enaki pogoji so dani, ako naj gradimo veličastne oltarje znanosti, vedi in umetnosti.

Tako izobraženo in vzgojeno ljudstvo pričenja razmišljati o onih višjih gospodarskih vprašanjih, ki se tičejo vsega naroda, ako naj konkurira na svetovnem trgu. Ravno ugodna naravna lega slovenskega ozemlja na eni strani dotikajočega se ob morje, na drugi strani zvezanega s kontinentom z naravnimi ali umetno napravljenimi prometnimi cestami, nam daje bogato snov za razmišljanje. In koliko neizčrpanega bogastva nam leži pod nogami! Tujec ve o njem, mi ga še ne poznamo. Če pa ga spoznamo, pravimo, da nimamo sredstev, da bi dvigali zaklade. A naši kapitali, ki leže mrtvi v hranilnicah in posojilnicah, ali celo še v nogavicah starih mamic? Premikajmo jih, napravljajmo jih mobilne; čim večkrat obrneš krono, tem višjih obrestij ti nosi. Združujmo jih, da nam omogočijo oprijeti se velikih podjetij bodisi na polju trgovine, bodisi na polju industrije: v prvi vrsti banke, potem posojilnice, nazadnje stoprav hranilnice.

V takem narodu je življenje, je moč. Ona energija, ki počiva danes še nepozabljena v zemlji naši pa tudi v ljudstvu našem, postane gonilna sila, ki spravi v tek sestavni mehanizem v narodnem ustroju. Narod mora naprej, a preden zamore to, mora pričeti — živeti!

Dr. Ravnihar.

K našemu programu.

Prejeli smo od goriškega deželnega poslanca dr. Henrik Tume naslednje pismo:

Cenjeni gospod urednik!

Zahtevate od mene program! Prav naiven ste, one naivnosti, ki jo morejo imeti umetniki, one naivnosti, katero so imeli prvi naši žurnalisti in med njimi tudi uredniki „Slov. Naroda“! In ravno ta naivnost je dajala našemu prvemu časopisju onih idej, ki so vplivale elementarno na ljudstvo. Vaš list si je pridobil zaradi tega veljave, ker dela brez programa — pišete, kakor Vam tako vre izpod peresa; zato ste svež in istinit, zato se Vaš list lahko in rado čita. In celo nič ne de, ako imate semintje navadnih pogreškov. Želim prav iskreno, da pišete i še nadalje brez programa, le da se poglobite. In kako naj bi Vam dajal program jaz, ki odločno odklanjam od sebe programatiko ter zavračam obenem očitanje „Slov. Naroda“, da je „Naš

Žena in socializem.

Spisal Avguštin Bebel.

Žena v preteklosti. (Dalje)

Po Morganovih mislih sledi družini krvnega sorodstva tretja, višja stopnja rodbinske zveze, ki jo imenuje punalualno familijo. Punalualna pomenja: ljubi tovariš, ljuba tovaršica.

Cunow pa oporeka v svoji že prej imenovani knjigi Morganu, da bi bila družina krvnega sorodstva, ki so se sestavljale med seboj po pokolenju, prvotnejša stopnja od punalualne familije. Cunowu se ne zdi, da bi bila družina krvnega sorodstva najpriprostejša do zdaj poznanih družbenih oblik, pač pa je mogla biti le nekaka prehodna oblika v času, ko so pričeli sklepati spoli med seboj že posebne zveze, je delala torej prestop k onemu razmerju, kjer vidimo občevati med seboj vsak rod strogo ločen drug od drugega. Pri tem pa je bilo opaziti še dve ločili: po starosti in po živalih, ki jih je častil kak rod. (Cunow imenuje te živali Totem. Vsak rod je imel svojo žival: volka, medveda, vrečarje, kuščarje itd., in po teh so se tudi nazivljale posamezne zveze. Mnogokrat se je prigodilo, da je taka zveza svojo žival tudi častila, jo obožavala in nihče je ni smel ubiti, nihče jesti od njenega mesa. Te živali so igrale podobno ulogo kakor v srednjem veku patroni v rokodelskih cehah.) Dalje pravi Cunow: razdelitev v posebne razróde — vsak posameznik, moški ali ženska, se imenuje po svojem razpolu in zvezi, kateri pripada, in ta ima zopet svoje ime po kaki živali — ne izključuje spolskega občevanja med daljnimi sorodniki, prepoveduje pa to med sorodniki prvega pokolenja: stariši in otroci, tete in nečaki, strici in nečakinje. Imena kakor teta, stric itd. označujejo le posebno vrsto.

Za vse, kar loči Cunowa od Morgana, navaja dokaze. Ali dasi mu je v nekaterih posameznostih velik nasprotnik, vendar ga brani odločno proti vsem napadom Westermana in drugih:

„Najsi tudi se izkažejo nekatera Morganova domnevanja kot napačna ali se jim mnogo verjeti ne more, vendar mu je nemogoče odrekavati, da je določil prav on prvi istovetnost severoamerikanskih po živalih se nazivljajočih zvez z združitvami po pokolenju, ki je bilo v navadi pri Rimljanih. Prav tako je on prvi dokazal, da je izšla današnja oblika familije šele iz dolgoletnega razvoja naše družbe. Bil je on tudi tisti, ki je pravzaprav šele omogočil vsa novejša raziskavanja, ker je položil s svojim delom temelj, na katerem zidamo zdaj dalje.“ Tudi v predgovoru svoje knjige povdarja Cunow še prav posebno, da ni del njegove knjige nič drugega kakor popolnitev k Morganovem spisu o pradružbi.

Westerman, Starcke, Ziegler in dr. morajo naposled radi ali neradi priznati, da ne odgovarja postanek in razvoj današnje družine izvajanjem, do katerih so prišli potom svojih meščanskih predsodkov. V svoji knjigi, kjer pobija Cunow zlasti Westermanna in Starcka, je dobil seve svoj del tudi Ziegler, ki pobija Morgana in se sklicuje pri tem na — Westermanna in Starcka!

Zakonsko zvezo punalualno vidi Morgan v tisti dobi, ko niso več med seboj občevali rodni bratje in sestre od materinske strani. Kjer je imela žena več moških, je bilo očeta posameznim otrokom nemogoče dognati. Očetovstvo postane navadna domišljija, fikcija. Saj je še v današnjem zakonu, ki ga tvorita vendar en mož in ena žena, očetovstvo včasih zelo dvomljivo. Če je torej že v našem zakonskem paru treba očetovstvu mnogokrat samo verovati, kako je bilo šele tam, kjer je imela žena več mož. Dokazati otrokom take žene, kdo je njih oče, je povsem izključeno; kdo je njih mati, o tem ni moglo biti nobenega dvoma, zato je moglo tudi edino le to odločati. Kakor pa se splošne razmere na nizki stopnji omike bivajočega človeka le počasi v toliko izpremene, da zavzemajo povsem drugo lice, tako se je moral tudi razvoj

List“ moj moniter. Malce, in le včasih bi bil rad Vaš mentor in še to ne glede na kako vpoštevanje, ali se že ozirate na moje svete ali ne, le toliko da jih dam.

Tudi ne vem prav, kaj razumete Vi pod programom. Sem mnenja, da program potrebuje politična stranka in sicer že storjena. Glede politične stranke Vam pa citiram V. Sombarta: „Die politische Partei verdankt ihre Entstehung einem zufälligen Umstande. Sie wird zusammengefügt durch eine der augenblicklichen geschichtlichen Lage entspringende treibende Idee und besteht dann oft genug aus keinem anderen Grunde weiter, als weil sie einmal da ist.“ [1])

Kakor vidite, program pride šele potem, kedar se politična stranka združi vsled trenotnega razpoloženja v večjo množico. O osebah okoli Vašega lista pa ne morete še reči, da se je zbralo več ljudi s kako drugo mislijo, nego z izrazom nezadovoljnosti in z željo po premembi. Za program je torej čas. Kadar združi ena ideja inteligentne delavne ljudi, potem vdobite gotovo stranko in ta stranka si gotovo zistemizira svoje misli, kako pričeti s praktičnim delom, kako uveljavljati skupno idejo med splošno maso. Torej političnega programa Vam ne morem dati, ker sem le oseba záse in političnega programa ne morem imeti.

Ako pa ne mislite na političen program, potem Vam je pač nejasen pojem, kaj je program. Jaz bi to poslovenil skoraj z izrazom „predpis“. Odkritosrčno Vam moram povedati, da si predpisov, kako naj mislim, kako naj delam, kako naj živim, nisem še zapisal.

Če bi končno mislili pod imenom program željo, da naj Vam razložim svoj svetovni nazor in naj sklepam potem iz tega, kako naj delam, po čem naj stremim in k čemu naj vzgajam druge, potem Vam moram zopet odgovoriti, da bi moral spisati filozofično knjigo. Za to pa nimam niti časa, niti nisem pri svojih poslih dovolj zbran, niti nimam volje jo pisati posebno zato ne, ker čutim, da vendar-le še premalo znam. Dosedaj me je zanimalo mnogo in skušal sem pošteno prebirati misli velikih mislecev, premotrival mnogo i sebe, ali nisem imel priložnosti „ujedinjenja“. Iti bi moral v puščavo, kakor svojčas Mesija, ali kakor je šel Mohamed in drugi profeti. Zato me pa tudi ni volja. In tako bržkone ostanem brez takega programa. — Sem pa voljan Vam semintje predati nekoliko svojih misli, nekaj morda tudi reproduciranih, katere sem bral bogsigavedi kje. Poskusim opisati nekoliko svojih nazorov. Storim pa to laže in Vam umljivejše z negativnega stališča. Odločno Vam moram zatrditi, da nisem klerikalec in konservativec, da nisem dogmatik in da nisem reakcionarec. Vidim pa z Avgustom Erdmanom: „Der Kampf wider die Religion ist eine Bildungsfrage, in letzter Linie, wie alles andere, eine Machtfrage. Man öffne dem Volke die Théâter und Kunsthallen und gebe ihm Gelegenheit die Natur zu genießen — und der Religion ist ihre Macht genommen, ohne daß wir ein Wort dawider geredet, ohne daß wir den Unglauben geprediget und uns nur mit einem Laute der Duldsamkeit schuldig gemacht hätten“.[1])

Torej afirmativno sem za to, da se ne bojujemo s klerikalizmom, ker se mi zdi v tem mnogo donkižotizma, boja z mlini na veter. Sem torej za to, da se stavi v bodoči program bodoče stranke stavek: odprimo ljudstvu gledališča in umetnišča in dajmo mu priložnost, da uživa in spoznava božje veličanstvo prirode. „Ne bodimo propovedniki nevere in pustimo vsakemu, naj veruje, kar hoče. Prepričani smo, da človek ne ve veliko, se ne more veliko naučiti, in če bi tudi vedel skoraj vse, bi vendar njega znanost ne mogla izpolniti celega njegovega bistva. Kljub temu bode človek čutil, da je nekaj v njem, kar je delo neskončnosti in da zaradi tega ne pride z znanjem nikdar do konca. Čutil bode vedno v sebi potrebo, da išče vez med tem, kar zna in med tem, kar ne bode mogel nikdar znati.“ Nisem pa tudi socialen demokrat in prav nič mi ne imponira sedanji stoični mir „Naših Zapiskov“ in „Rdečega Praporja“, katerega si nadevajo nad sedanjim razpadom narodno-napredne stranke in nastopajočimi novimi strankami in „mladimi“. Pravim: Slovenski marksisti in masarikovci zavzemajo preveč stališče: „mi vemo in znamo“, „mi smo“ etc. Jaz bi jim le citiral profesorja Benedikta, kaj je farizejstvo: „Der Farisäismus besteht in leichtfertiger oder fanatischer, hartnäckiger Abwehr von Lehren und selbst von Tatsachen, die uns fremdartig sind und unser bisheriges Erkenntnisgleichgewicht stören. Jeder von uns war das eine oder das andere mal Farisäer, auch wenn wir uns den Grundsatz noch so tief eingeprägt haben, niemals zu urteilen und noch weniger abzuurteilen ohne früher strenge geprüft zu haben.“ [2])

[1]) (Te in naslednje opazke — in kakor hočemo storiti zdaj vsikdar — pristavlja uredništvo vsled tega, ker nas je naprosilo že več naročnikov, naj pridamo manj znanim besedam ali citatom v neslovenščini tolmač.)

„Vsako politično stranko so rodile slučajne okolščine. Stvorila jo je misel, ki je izšla iz istočasnega zgodovinskega (lahko rečemo: političnega) položaja in obstaja še kasneje navadno samo zaradi tega, ker jo ravno imamo.“

[1]) „Boj proti verstvu je vprašanje omike in na zadnje, kakor vse drugo, vprašanje po oblasti. Odprimo ljudstvu gledališča in umetniške razstave in dajmo mu priliko, uživati naravo — in verstvu je odvzeta njegova moč, ne da bi sploh proti njemu kaj govorili, ne da bi oznanjevali brezbožnost in bi nam mogel kdo očitati nestrpnost.“

[2]) „Zapreti se na lahkomiseln, trdovraten način naukom in prezirati dejstva, ki se nam zde tuja in hote spraviti vsled tega naše spoznanje iz duševnega ravnotežja — tak način pobijanja imenujemo farizejstvo. Vsak izmed nas je bil že kdaj farizej, in če tudi je smatral kot svoje temeljno načelo, nikdar ne soditi in še manj obsojati, ne da bi se prej vprašal, čemu in kaj je to.“

(Dalje prih.)

Ločitev cerkve od države na Francoskem.

Z minulim novim letom je stopil na Francoskem v veljavo zakon o ločitvi cerkve od države, in sicer zadene ta postava vse tri v Franciji zastopane vere: rimsko-katoliško, židovsko in protestantovsko. Zadnji dve pa imata komaj dva miljona vernikov, zato se prav lahko reče, da prizadene ta zakon edino le rimsko-katoliško cerkev s svojimi 36 miljoni pripadniki.

S tem je pretrgana vez, ki je spajala stoletja in stoletja Rim in njega najstarejšo hčerko: Francijo. Nobena država ni bila tako tesno zvezana z Rimom, a tudi v nobeni se ni boril Rim s tako silo za posvetno moč, kakor ravno na Francoskem, v deželi vednih revolucij. V naše začudenje pa se je izvedla to pot tam reforma in ne revolucija, sicer po dolgem težkem boju, a tako uspešno in sigurno, da je bil ves trud njenih nasprotnikov zaman: Francija je danes poleg Združenih Držav Severoamerikanskih edina država na svetu, v kateri je država ločena od cerkve.

Prvi kristjani so zametavali vso posvetnost, ker so se ravnali po vzgledu Odrešenika, ali le prekmalu so se te razmere izpremenile. Kristovo vero so zamenjali s cerkveno t. j. pričeli so se potezati za posvetno moč, svoj upliv so hoteli razširiti v vse javno življenje. Cerkev je vzela v zakup znanost, umetnost, šole in pravosodje. In ker ji tudi to ni zadostovalo, so se oborožili cerkveni dostojanstveniki z oklepom in mečem in se podali kot voditelji vojne v krvave boje. Treba je bilo šele krepkih vladarjev, kakor so bili n. pr. Filip Avgust, Filip Lepi, Frančišek I., ki so omejili škofom in samostanom njih posvetno moč. Da, celo kralj Ljudevit, ki je bil pozneje proglašen svetnikom, ni prizanašal svoji duhovščini.

Ali če tudi so se mnogi francoski krogi uspešno upirali papeževi oblasti, vendar ni na ločitev cerkve od države nihče mislil, ker so vedeli, kako močna opora je cerkev vsaki vladarski rodbini. Ko pa je izbruhnila velika francoska revolucija, ki je strla v prah vsako kraljevo oblast, je naravno, da se je obrnila tudi proti kraljevim zaveznikom: rimski cerkvi. Šest let je bila tedaj Francija že ločena od cerkve, dokler se ni povspel drzoviti Napoleon I. na cesarski prestol in kot tak zopet rabil v svojo oporo cerkveno gosposko. Podpisal je s papežem konkordat. Tako je prišla Francoska zopet v tiste razmere, ki so vladale prej. Duhovščina ni

---

iz družine krvnega sorodstva v punulalno zelo dolgo vršiti. Eden zunanjih povodov za slednjo je bilo morda močno narastlo število glav kake družine. Zato so se ti delili in si poiskali drugje pripravnih tal, kjer so obdelovali zemljo ali gojili živino. Zelo verjetno je tudi, da je na izkustvih vedno bogatejši človek prišel do spoznanja, da je spolsko občevanje med bližnjimi sorodniki škodljivo, so otroci teh slabotni, bolehni itd. To potrjuje tudi ustno sporočilo, ki je je našel Gazon — kakor piše o tem Cunow — pri jugoavstralskem plemenu Diejerov, ki si pripovedujejo postanek murde t. j. spolske zveze, tako:

„Ko je bil vstvarjen človek, so se vdajali očetje, matere, sestre, sinovi in vsi sorodniki drug drugemu, ne da bi delali kak razloček, dokler niso zaznali zlih posledic svojega občevanja. Sešli so se voditelji družbe in se pomenkovali, kako bi bilo temu odpomoči. In naposled so sklenili, prositi za pomoč Muramuro. Muramura t. j. Véliki duh pa jim je odgovoril, da se razdeli pleme na mnogo delov, katerih vsak si nadeni posebno ime, vzeto živečim ali neživečim stvarem: miš, emu, kuščarica, dež itd. Udom ene take družbe je prepovedano občevati med seboj, dovoljeno pa je to raznim družbam pripadajočim članom. Sin družbe dežja ne sme poročiti hčere iste družbe, pač pa se smeta oba poročiti s člani družbe miši, kuščarja, podgane itd.“

To poročilo, ki kaže na zelo priprost način postanek zvez po pokolenju, je mnogo naravneje in umneje, kot je krščansko, ki je dobimo zapisano v evangeliju. Sicer pa dokazuje Pavelj Lafargue v berolinskem tedniku Neue Zeit (letnik 1891 stran 223) na zelo očividen način, da ne zaznamujeta imeni Adam in Eva dvoje oseb, ampak dvoje rodov, iz katerih je obstajalo v tistih časih židovsko pleme. S tem je rešil Lafargue tudi nekatera do zdaj nerazumljiva in ugovarjajoča si mesta v prvi Mozesovi knjigi. V ravno istem časopisu (letnik 1893/4 stran 119) opozarja M. Beer, da velja med židi še danes navada, po kateri ne smeta imeti nevesta in mati njenega ženina enako glaseči se imeni, ker bi to pomenjalo — kakor pravi vera — nesrečo v družini, razne bolezni in nagle smrti. Po našem mnenju dokazuje to slednje Lafarguejevo trditev. Zveze po pokolenju onemogočujejo zakon med osebami, ki bi pripadale slučajno istemu pokolenju. Če pa se je imenovala nevesta Eva in je imela mati njenega ženina isto ime, moramo prištevati obe k istemu pokolenju kakor hitro imamo v mislih pojem gentilske organizacije t. j. zveze po pokolenju. Današnjim židom se seve niti ne sanja več, da izvirajo njih predsodki iz davno minulih časov pokolenjske družbene sestave, ki je prepovedovala zakon med istoimenci. Stara gentilska organizacija je imela namen, preprečiti zle posledice pri občevanju med bližnjimi sorodniki. In če tudi je že na tisoče let od tedaj, kar je bila pri židih v navadi, njeno poročilo se je ohranilo do današnjih dni v predsodkih, o katerih poroča Beer.

Do spoznanja, da so potomci krvnosorodnih zakoncev izprideni in degenerirani, je moralo privesti človeka tudi pečanje z živinorejo. V koliko so se razumeli židje na te izkušnje, nam pove tudi trideseto poglavje Mozesove prve knjige od 32-tere vrste naprej. Tam se govori o Jakobu, ki je znal s pomočjo samo na eni strani obeljenih palic storiti, da so skotile ovce in koze marogaste mladiče, ker mu je bil le-te obljubil Laban za plačilo. Stari Izraelci so poznali torej darvinizem že davno pred Darvinom.

Ker smo že na tem, da govorimo o židih, naj navedemo še nekaj dejstev, ki dokazujejo, da je prihajalo pri njih le materinstvo v poštev. Sicer pravi res prva knjiga Mozesova*) (3, 16: prva številka pove vedno poglavje, druga

*) Vse tu navedene besede iz evangelija je vzel prelagatelj iz Japel-Kumerdejevega prevoda sv. pisma, ki je izšel v Ljubljani leta 1791. (Typis Joan. Frid. Eger) in jih podaja z današnjim črkopisom.

zamudila niti trenotka, kjer se ji je nudila ugodna prilika, utrditi svojo posvetno moč in veljavo.

Miroval pa tudi ni narod. Komaj je bila proglašena tretja republika l. 1870., že so se čuli posamezni glasovi, ki so zahtevali ločitev države od cerkve. Naglašali so, da je nemogoče, da bi varovala republika poleg sebe še drugo oblast. Ljudovlada je država, v kateri ima vsakdo pravico do iste udeležbe na javnem življenju, cerkev pa je absolutna avtoriteta, ki ne trpi poleg sebe nobene svobodne misli. V republiki je dano na prosto vsakomur, izraziti se nad upravo in njenimi organi, kar mu ni povšeči, cerkev pa takih ugovorov ne dovoljuje. Njej se mora vsakdo samo brezpogojno podvreči. Zato je cerkev vsaki državi, kjer je v navadi splošna in enaka volilna pravica, in kjer se daje znanosti in umetnosti popolna prostost: smrtna sovražnica. Vsi boji proti klerikalizmu v zadnjih tridesetih letih na Francoskem so nam sijajen dokaz, da je cerkev neprenehoma rovala proti državi. Padec prezidenta Thiera dne 24. maja 1873, maršal Mac Mahon, Panama-škandal, afera Dreyfus — vse to so bile prave zarote proti ljudovladi. No, afera Dreyfus je odprla oči tudi slepim. Tako je dobil naposled načrt zakona o ločitvi cerkvene oblasti večino v francoski zbornici in ima danes že pravno veljavo. Z njim je oproščena šola od cerkve, in pretrgane so tudi vse vnanje vezi, ki so obstajale do zdaj med Rimom in Parizom.

Novi zakon je delo, ki sloni na največji strpnosti in pravičnosti. Saj so ga celo podpisali najzmernejši republikanski poslanci. Le tistemu ne more biti po godu, ki stoji na stališču, da mora biti država pokorna cerkvi in da gre vrhovna posvetna oblast edino le Rimu.

Prvi načrti, kakor so jih predlagali pred leti razni republikanci, so bili res — priznajmo resnico — samo izbruh jeze in sovraštva, znak nestrpnosti in srda do rimsko-katoliške vere. Hoteli so s takim zakonom preprečiti vsako delovanje duhovščine, ali ti posamezni prenapeti niso našli nikjer odmeva. Ostali so sami in prav tako kmalu utihnili, kakor so se oglasili. Ali zato so stopili na njih mesto mirni, preudarni možje, ki jim je bilo vse drugo prej na srcu, kakor delati komu krivico. Kakor niso dopustili, da bi zlorabljala cerkev državo, tako tudi obratnega niso mogli dovoliti. Država imej popolno prostost, in isto tudi cerkev. To so bile vodilne misli, ki so jih spremljale pri sestavi zakona.

Vsebina te postave bi se dala izreči na kratko tako:

Država sama ne pripozna nobenega bogočastja, varuje pa vse tiste, ki mu hočejo služiti. Stroški za bogočastje, ki jih je morala pokrivati dozdaj cerkev, občina in okraji, odpadejo. Cerkvene družbe se lahko osnujejo, kjer jim je to drago, treba je le, da se ravnajo po predpisih, ki so določeni za zasebna društva. Ta verska društva dobe vse cerkveno premoženje, nad njih upravo pa ima kontrolo država. Verska društva osnujejo lahko posebne deželne zveze, kakor jim to najbolj ugaja, si nabirajo lahko lastno premoženje in dobe za večno uporabo vse župne cerkve, katedrale in kapele brezplačno od države. Ravno tako jim pripusti vlada župnišča, semenišča in podobna poslopja. Za te bo plačevati šele po preteku gotove dobe nekaj letne odškodnine. Denar pripade državni blagajni. Vsak duhovnik, ki je služboval vsaj trideset let in dopolnil šestdeseto leto, dobi od vlade stalno pokojnino. Istotako prevzame država vse pripadnike posameznih veroizpovedij v popolno varstvo, tako da smejo opravljati svoje božje službe, kadar hočejo. Strogo pa je prepovedano zlorabljati cerkvena tla v politične namene. Kdor bi se proti temu pregrešil, kdor bi agitiral v cerkvi za kako stranko, razpravljal na svetih tleh o čem drugem, kakor o verskih vprašanjih, bo obtožen in postavljen pred sodnike.

To je na kratko vsebina tega zakona. Kakor vidimo, izgubi s tem cerkev pravico na državnih denarjih, katerih je prejemala zdaj približno sto miljonov frankov na leto. No, cerkvi na Francoskem, ki ima svojega premoženja krog ene miliarde kron (1 miliarda = 1000 miljonov) ne bo delalo posebnih preglavic. Saj bodo nabirale cerkvene družbe denarja, kolikor ga jim bo ravno potreba. To pravico jim zakon izrecno dovoljuje.

Cerkev pa je poleg izgube nekaterih predpravic, ki jih je do zdaj imela, dobila zato popolno svobodo. Ona imenuje župnikom, kogar hoče, papež pokliče na škofovski stol tistega, ki se njemu zdi primeren. Prav tako izšola cerkev svojo duhovščino, ne da bi se vmešavala v to država.

Tako vidimo, da ni zakon o ločitvi cerkve od države veri niti v najmanjšem nevaren, pač pa je zdrobil tisto moč, ki je izrabljala vero v politične namene. Klerikalni krogi so to dobro vedeli, in ker se niso hoteli odpovedati posvetni moči, zato so delali še v zadnjih trenotkih obupne poskuse. Hoteli so preprečiti najprej razpust kongregacij (bratovščin) in njih šol in si prizadevali pridobiti v ta namen ljudstvo. Ali vsi njih poskusi so se žalostno obnesli.

Dočim je mnogo duhovnikov, ki kar plamte nad novim zakonom, so drugje zopet taki, ki se obnašajo docela mirno. Med te spada tudi sedanji papež. Že v decemberski seji konsistorija (cerkveni svèt v Vatikanu) je izdal klic: počakati, kaj prinesejo razmere.

In tako pravimo tudi mi: počakajte, in prepričali se boste, da je novi zakon ravno tako velika pridobitev za vero, kakor pomenja veliko izgubo za politično oblast cerkve. Kajti do zdaj je bila vera zlorabljana v druge namene, zdaj pa je vstal novi zakon kakor Krist v svetišču, iz katerega je izgnal vse prodajalce in menjalce denarja. Tako se je zgodilo na Francoskem veliko čudo, da bodo poslušali verniki odslej v cerkvi edino le božjo besedo.

J. Š.

Narodnostni boj med Poljaki in Nemci.

Razdelitev poljske kraljevine. — Večkratne brezuspešne vstaje. — Prvi poskusi ponemčevanja. — Načrti Flottwela, Grolmanna, Bismarcka. — Prvo ponemčevalno društvo. — Odziv na poljski strani. — Delo ženstva in mladih inteligentnih. — Poljaki kot orožje Rima proti luteranstvu. — „Liga narodowa“ kot narodna vlada. — Nadaljni poskusi germanizacije. — Listov in Miquelov načrt. — Kraljeva naseljevalna komisija prejema na stotine miljonov mark za ponemčevanje. — Obnašanje Poljakov proti komisiji. — Fiasko nemške naseljevalne politike. — Hekatisti. — Sklep.

Nad sedemnajst miljonski narod Poljakov je razdeljen danes v tri velike dele. Nekaj nad tri miljone jih ima pod seboj Nemčija v Pruski in deloma v saški kraljevini, blizu pet miljonov jih imamo v naši monarhiji, in do deset miljonov jih je raztresenih po štirinajstih ruskih gubernijah. Da je prišlo do delitve nekdanje poljske kraljevine, se ima zahvaliti poljski narod svoji žlahti t. j. plemenitnikom. Notranje homatije so bile take, da so si Avstrija, Prusija in Rusija brez nadaljnih pomislekov razdelile Poljsko trikrat zapored, dokler si niso prisvojili zadnjega kotička nekdaj proste kraljevine. Zgodilo se je to v bitki 1772, 1793 in 1795. Poljaki so se sicer takoj za tem — 1796 — uprli temu javnemu nasilstvu, poskušali potem še petkrat oprostiti se tujega gospodstva v velikih vstajah v letih 1806, 1818, 1830, 1848 in 1864, ali vsi njih poskusi so bili zaman.

Ni naš namen, opisavati vseh podrobnosti kulturnih in političnih bojev, sredi katerih stoji današnji poljski narod, želeč priboriti si svojo samostalnost. Za nas Slovence, ki stojimo sredi podobnega kulturnega boja — saj pravijo vse naše obstoječe politične stranke in skupine, da imajo v svojem programu osamosvojitev slovenskega naroda — je gotovo v prvi vrsti zanimiv pokret Poljakov v Nemčiji, odkoder prihajajo k nam neprenehoma vesti o ondotnih nasilnih germanizacijah. Obrazsvetliti nekoliko te boje — to je namen pričujočih vrstic.

*

Prusija je Poljakom izrecno zagotovila popolno pravico do njihnega jezika tako v cerkvi kakor v šolah in javnih upravah. Razmerje med Poljaki in Nemci je bilo izpočetka torej precej ugodno in pokrajine so se imenovale le „dežele pod prusko krono“. Šele po francosko nemški

---

dotično vrsto) z ozirom na ženo: „K ženi pak je rekel: Jest bom pogmeral nadloge tvojga nosečiga stanu: v težavi boš ti tvoje otroke rodila, inu boš pod oblastjo tiga moža, inu on bo čez tebe gospodual“ in tolmačijo ta stavek kot zapoved, da je žena dolžna zapustiti očeta in mater in slediti možu, ali jasno je povedano v isti Mozesovi knjigi (2, 24), kjer stoji zapisano: „Za tebe volo bo človek svojga očeta inu mater popustil, inu se bo svoje žene držal: inu bota oba v enim mesi.“ Isto besedilo se ponavlja pri evangelistih Matevžu (19, 5) in Marku (10, 7), in dalje v pismu na Efežane (5, 31). Ta stavek o materinstvu pa dela razlagalcem evangelija velikih preglavic, ker ne vedo, kaj z njim početi. Zato ga postavljajo v povsem napačno luč.

O materinstvu nam govori zelo jasno tudi četrta Mozesova knjiga (32, 41), kjer se nam pripoveduje o Jajru, katerega oče je bil iz rodu Juda in mati mu je bila Manasejka. Zato se tudi Jajr izrecno imenuje sin Manase in je imel dedinsko pravo samo v tem rodu. Nadaljni primer o materinstvu pri židih dobimo pri Nehemeji (7, 63): otroci duhovnika, ki je poročen s hčerjo iz rodu Barsilajskega, se ne imenuje po njem, po svojem očetu, ki zavzema poleg tega še kot duhovnik zelo odlično mesto, ampak se nazivljejo po materi: otroci iz rodu Barsilajskega. Drugače pa je izpodrinilo očetovstvo pri židih materinstvo že v zgodovinskem času, torej v dobi, ko se odigravajo mnogokateri dogodki zapisani v knjigah evangelija. Kakor pri Rimljanih, tako je zmagalo tudi pri židih v družabnem življenju očetovstvo. Tem načinom so bile hčere izključene od dedščine, kakor je razvideti iz prve Mozesove knjige (31, 14—15), kjer tožita Lia in Rahel, hčeri Labana: „Ali nam je še kaj čez ostalu od premoženja, inu hišne erbščine najiniga očeta? Ali naji ni kakor ptuje držal, inu prodal, inu vus naji zaslužik snedel?“

Kakor pri vseh narodih, kjer je stopilo očetovstvo na tisto mesto, kjer je stalo prej materinstvo, tako je bila tudi pri židih žena docela brezpravna. Zakon ni postal drugega kakor kupčija, in dočim je bila žena dolžna živeti v največji čistosti, se je veselil mož popolne prostosti in je imel lahko celo po več žen. Če se je zdelo možu po prvi noči, da je izgubila njegova žena devištvo že prej, je ni smel samo zavreči, ampak jo tudi kamenjati. Ista kazen je zadela prešestnico, moškega pa le tedaj, če se je pregrešil na prešestvu s poročeno židinjo. Peta knjiga Mozesa (24, 1—4) nam pripoveduje, da je imel moški pravico zavreči svojo ženo tudi tedaj, če ni našla milosti v njegovih očeh, in bodisi samo vsled tega, ker mu morda ni prišla želja po ljubezni v Diani posvečenih urah. Pisati ji ima nato razporočno pismo, dati ga ji v roke in jo odpustiti iz svoje hiše. Kako nizko je stala žena v poznejših časih pri židih. nam kaže tudi njena stroga ločitev od moških v sinagogah (židovski božji hrami). Ne skupno z možem, ampak edinole v zaprtih prostorih je smela prisostvovati službam božjim in ona ni bila deležna na molitvi.*)

Po Morganovih trditvah je bilo bistvo punalualne familije sledeče: sestre iz ene družine so se pomožile z brati druge družine. Rodne sestre ali sestrične prvega, drugega in nadaljnih kolen sorodstva so bile skupne žene svojih skupnih mož, ki pa niso smeli biti njih rodni bratje. Ti rodni bratje in bratranci različnih stopenj sorodstva so bili zopet skupni možje svojih skupnih žen, ki pa niso smele biti njih sestre. Ker je prenehalo na ta način spolsko občevanje med krvnimi sorodniki, so se morali rodovi nenavadno hitro in krepko razvijati. Ti rodovi so se kmalu jasno odlikovali od onih,

*) V najstarejših delih Prage se nahaja majhna sinagoga, ki bo stara že blizu štirnajst sto let. Torej starost, s katero presega morda vse druge. Če prideš obiskovalec te molilnice po kakih sedmih stopnjicah v temotni notranji prostor, zapaziš na nasprotni steni odprtino, podobno strelnim linam, in za njo neprodrno temo. Na naše vprašanje, kam se pride skozi to luknjo, nam odgovori vodnik: v oddelek za ženske, kjer poslušajo službo božjo. Nove sinagoge so sicer prijaznejše urejene, ali tudi v njih je prostor za ženske in moške ločen.

vojski 1870./71. je odpadlo to nazvanje. Od tega trenotka dalje so bili Poljaki navadni podaniki pruskih vladarjev.

Da je mislila Prusija že tedaj, ko je prejela te dežele, na nasilno germanizacijo, bi gotovo ne dovolila Poljakom popolne prostosti. Toda to dejstvo nam je lahko razumljivo. Poljski narod je bil tedaj ločen v dve veliki skupini: na eni strani je bil kmet-tlačan, na drugi žlahta, plemenitaš. Friderik II., ki je sedel tedaj na pruskem prestolu, pa sploh ni poznal druzega človeka kot plemenitašev. Saj je znana njegova zapoved, po kateri ni mogel nihče drug postati oficir v njegovi armadi, kakor samo kdor je bil plemenitega rodu. Taka vlada torej tudi med Poljaki ni vpoštevala druzega kakor žlahto. In tej naj bi stopal na prste Friderik II.? Plemenitašem, ki so bili v njegovih očeh vse?

Tako nam je razumljivo, zakaj so bili prvi medsebojni odnošaji med Poljaki in Prusijo tako ugodni. Ali razmere so se pričele kmalu izpreminjati. Pruski minister je postal Stein. Ta, in še bolj njegov naslednik Hardenberg, sta hotela preustrojiti celo državo. Oba navdahnjena velikih reform, sta bila tudi močna dovolj, da sta izvedla svoje načrte. S posebnim zakonom je bil proglašen pruski kmet kot neodvisen od svojega graščaka. Ta zapoved pa je veljala tudi za poljske pod prusko krono živeče kmete, ali s tem ni bil nihče zadovoljen. Niti kmetje niti graščaki. Kmet je dobil po novem zakonu le tako malo sveta zase, da na kako živinorejo sploh misliti ni mogel in mesto desetine je moral plačevati tekom petdesetih let odplačilo za prejeto zemljo; graščaki pa so bili jezni na vlado, ker jim je vzela pravico nad kmeti.

Nastala je splošna nezadovoljnost. Tako ni bilo žlahti težko, zvaliti krivdo na Pruse in pozvati kmeta, naj nabrusi kose in sekire in gre nad Nemce. Te so slikali kot krive vsega. Za punt niso navduševali naroda samo žlahta, duhovniki, obrtniki in trgovci. Celo nemški pesnik grof Platen je pozivljal poljski narod v navdušenih besedah k probudi. In res je izbruhnila l. 1830 splošna vstaja, ali bila je kmalu zadušena in zadnjih petnajst tisoč mož poljske vstaške vojske se je udalo pri pruskem Štrasburgu. Poveljujoči general Grolmann in poznanjski predsednik Flottwell sta silila v svojega vladarja, da bi nastopil proti poljski žlahti z vso ostrostjo, a Friderik Viljem III. ju ni hotel poslušati, temveč je iznova zagotovil Poljakom poleg drugih pravic še popolno pravico do poljskega jezika v vseh uradih. Flottwell je bil ves iz sebe. Slikal je svojemu vladarju nevarnost poljske žlahte in se ponujal, pokupiti za 30 miljonov tolarjev vsa zemljišča na Poznanjskem, ki jih ima žlahta in poleg tega od vsakega še pogodbo, da zapusti deželo in se naseli kje zunaj mej Prusijo. Na pokupljenih zemljiščih je hotel naseliti Flottwell nemške kmete, in da bi storil to laže, jim je nameraval zagotoviti obsežne davčne svobodščine, sezidati je hotel ceste, ustanoviti v nemških vaseh nemške šole, nemške lekarne, nemške bolnice in nemške sodnike. Vso poljsko duhovščino je hotel zamenjati z nemško. Taka radikalna sredstva pa so se zdela pruskemu dvoru vendar preveč in Flottwell je bil nenadoma odstavljen in odposlan v Devin.

Germanizacijo Poljakov je hotel izvesti general Grolmann zopet na ta način, da bi poslal v poljske pokrajine samo nemške regimente, v nemške pokrajine zopet vse poljske rekrute in poleg tega naseliti doslužene pruske vojake in vojaške uradnike med Poljake. Toda tudi Grolmannovi nasveti so ostali pri vladarju neupoštevani — pravijo, da vsled tega, ker je bilo njegovo srce brezmejno udano mladi plemeniti Poljakinji. Vzlic temu pa so postajali pruski ministri in dvorni krogi polagoma pozornejši. Začeli so pošiljati v poljske vasi nemške kmete. Ali ker so bile te nemške kmetije tako raztresene, zato ni čuda, če so postali iz teh nemških kmetov v kratkem času vneti Poljaki. Kam je tudi hotel hoditi nemški kmet v cerkev, kje se ženiti, če ne pri sosedih Poljakih?

Nemška kolonialna (naseljevalna) politika in nasilna germanizacija proti Poljakom je dosegla tu svoje prvo fiasko. Pred nosom trdnjave Poznanj ustanovljena nemška vas je postala tekom nekaj let najbolj fanatična propovednica poljske stvari!

V istem času pa se je razširjal po Evropi nemirni duh revolucije. Pariški vstaji v februarju so sledili marčni dnevi na Dunaju in Berolinu, dogodki na Ogrskem, in ni čuda: tudi upor Poljakov proti Prusom.

Dorastli so med tem sinovi žlahte iz zadnjih bojev v letu 1830, poznanjski nadškof Przylicki je javno propovedoval, da mora vsak katoličan-Poljak sovražiti Prusa-luterana. Žene in dekleta so navduševale moške in obljubljale, da jih spremijo v boj.

In res se je dvignil ves poljski narod proti Nemcem, izprva sicer zmagovalno, a le kmalu so podlegli močnejši sili. Poljske žene same so stale v bojnih vrstah, ali tudi največja hrabrost in pogum omaga pod številnejšim sovražnikom. Poljska vstaja je bila vnovič s silo zatrta.

Upor v gorenji Italiji proti Avstriji, upor Košuta na Ogrskem proti Habsburžanom, vojna Šlezvig-Holstajncev (katerim pomaga tudi Nemčija) proti Dancem, vojska Prusije s Turčijo, kasneje krimska vojska — vse to je odvrnilo pozornost pruske vlade od Poljakov. Prusija še tistih poskusov ni nadaljevala, s katerimi je pričela nekdaj po prvem uporu. Tako je bil ves tedanji trud zaman. Naseljeni Nemci so se docela poizgubili med Poljake.

Če pa so mirovali Nemci, Poljaki tega niso storili. Vse je le hlepelo po maščevanju, po novem uporu. Glavno torišče poljskih revolucionarjev je bilo to pot v Rusiji. Vse je bilo že pripravljeno. Načrt za zopetno obuditev poljske kraljevine, ki bi segala od Vzhodnega do Črnega morja, je bil izgotovljen, visok plemenitaš je bil namenjen že kraljem. Ali vstaja je izbruhnila nekoliko prehitro. Da bi čutili Poljaki bojne oblake, ki so se zbirali nad Evropo in nam prinesli krvava l. 1864, 1866, in 1870/71, bogzna — morda bi se jim njih načrti obnesli. Tako pa niso dosegli z uporom 1863. leta druzega, kakor mnogo prelivanja krvi. Poljaki delajo krivo njihnega poraza pomanjkanje topničarstva. Namišljeni novi poljski kralj je moral bežati v Belgijo, kjer se je preživljal kot navaden delavec v tovarnah in rudokopih. Ž njim je bežalo še na tisoče drugih v tujino. Ta upor pa je imel še eno posledico: Prusi so obetali obrniti se zdaj vse drugače proti Poljakom, kakor so storili to doslej. Voditelji nemških političnih strank na Poznanjskem so se sešli in sklenili ustanoviti društvo, ki ni imelo druzega namena, kakor postaviti jez proti Poljakom in jih ponemčiti kar največ mogoče. Nastopil je tedaj tudi Bismarck in na vsak način hotel zdrobiti poljsko narodno moč. Ker se je zbirala ta v poznanjski pokrajini, je predlagal svojemu kralju, naj razdeli Poznanjsko na več delov in jih priklopi sosednim deželam, Leta 1886. pa je predlagal, da naj vzame vlada vsej poljski žlahti posestvo siloma (!) in razdeli ta svet potem med nemške kmete. Ta dva nasveta sta ostala sicer nevpoštevana, ali vendar sta imela tudi svojo dobro stran: Poljaki so pričeli uvidevati, da je treba nastopiti proti Nemcem ofenzivno. Ne čakati, da pridejo oni nad nje, ampak se spustiti v boj z njimi čim prej. Olajšano jim je bilo to zlasti še s tem, ker ni prišlo od poznanjskih vodilnih krogov v svrho ponemčevanja ustanovljeno društvo nikdar v resno vpoštevanje.

(Konec prih.)

Državni zbor.

280.—284. seja.

Na dnevnem redu je razprava o rekrutni predlogi. K debati se je oglasilo 54 govornikov: 30 za, 24 proti. Dunajski poslanec Steiner (krščc. soc.) kritikuje

brigadne in garnizijske zapore,

kjer vladajo povsodi take razmere, da so nevredne človeka. Ko je nameraval pregledati dunajske vojaške zapore, mu ni hotel dati vojni minister dovoljenja, češ da so zapori zelo slabi. Krakovski poslanec Rotter (polj. klub) je govoril v prid razširjenju pravice do

enoletnega prostovoljstva pri vojakih.

To pravico naj dobe tudi absolventi drugih šol, in ne samo gimnazij, realk in nekaterih privilegiranih zavodov. Saj imajo v Nemčiji

---

kjer je veljala še stara družinska navada medsebojnega krvnega občevanja. V obče pa so bile v pradobi telesne in duševne razlike med možem in ženo veliko manjše, kakor so v današnji družbi. Skoro pri vseh divjih in barbarskih narodih je razloček v teži moških možgan od ženskih veliko manjši, kakor pri narodih civilizacije. Pri vseh teh ljudstvih zaostajajo žene le prav malo za moškimi za njih telesno močjo in spretnostjo. Ne dokazujejo nam tega samo stari pisatelji, ki govore vsi o prav posebni materinski pravici, spričujejo nam to tudi armade žensk Ašantijev in Dahomenskega kralja v zapadni Afriki, ki so se izkazale z nenavadno hrabrostjo in divjostjo. Ravno tako nas prepričajo o tem poročila rimskega zgodovinarja Tacita o ženah starih Germanov in podatki rimskega vojskovodje Cezarja o ženah starih Škotov v Angliji in Iberov v Španiji. Celo Kolumb se je moral bojevati pri Sv. Križu (Santa Cruz v Ameriki) z indijanskim čolnom, kjer so se borile žene prav tako hrabro in neustrašeno kakor njih možje. To mnenje nam potrjujejo tudi sestavki v Havelock Ellisovi knjigi ‚Mann and Woman‘ (= Mož in žena). O njej piše dr. Hope W. Adams Walther v 39. in 40. številki že imenovanega lista Neue Zeit (II. zvezek, letnik 1893/4) med drugim tako:

„Johnson pripoveduje o plemenu Andombis ob reki Kongo v Afriki, da prenašajo njih žene najtežje tovore in opravljajo najnapornejša dela in žive vzlic temu prav srečno; dostikrat so telesno močnejše in lepše razvite od moških, nekatere med njimi so uprav krasne postave. Park imenuje žene Maniuemov v ravnoistih krajih ‚Fine animals‘ (izg. fanj énimels: lepe živali), so zelo postavne in prenašajo ravno tako velike tovore z isto lahkoto kakor moški. Glavar enega izmed severoamerikanskih indijanskih plemen je dejal Hearnu: Žena je ustvarjena za delo; ona nese ali vleče za dva moška. Schellong, ki je priobčil v letniku 1891 časopisa za narodopisje skrbno študijo o Papuanih v Novi Gvineji (Afrika), je mnenja, da imajo te žene krepkejšo postavo kakor moški. V notranjih delih Avstralije se prigodi, da nabije mož ženo vsled ljubosumnosti, ali ne malokdaj se zgodi, da mu ona to prav bogato povrne. Na otoku Kubi se bojuje žena ramo ob rami z možem. Pri nekaterih rodovih v Indiji, dalje pri Pueblih v Severni in Patagoncih v Južni Ameriki so ženske ravno tako močne in velike kakor moški. Pri Arabcih in Druzinih je razlika v velikosti obeh spolov le neznatna, in celo pri Rusih je manjša, kakor pri zapadnih evropskih narodih. V vsakem delu sveta najdemo tako primer, kjer vidimo ženo v popolni ali vsaj v zelo enaki telesni razvitosti kakor moža.“

Lestvica sorodstva je pri punalualni familiji sledeča: Otroci sester moje matere so njeni otroci, in otroci bratov mojega očeta so njegovi otroci, in vsi skupaj so meni bratje in sestre. Obratno so otroci bratov moje matere njeni nečaki in nečakinje, in prav tako so otroci sester mojega očeta njegovi nečaki in nečakinje, vsi skupaj pa so moji bratranci in sestrične. Dalje možje sester moje matere so tudi njeni možje, in žene bratov mojega očeta so tudi njegove žene, ali sestre mojega očeta in bratje moje matere ne smejo živeti skupno. Njih otroci so mi bratranci in sestrične.* (Dalje prih.)

Pod črto.

Tujec ustavi na frančiškanskem mostu v Ljubljani jecljajočega človeka in ga vpraša:

„Prosim, povejte mi, kje je mestna hiša?“

Jecljajoči mu odgovori:

„K-k-kaj Va-va-vam mora-am ravno j-jaz po-po-povedati? Č-č-č-če bi bi-bili dru-dru-druzega prašal, bi bi-bili ž-ž-že davno t-t-tam!“

* Frid. Engels: Postanek družine itd.

pravico do take enoletne službe v armadi celo više stoječi delavci. Domobranski minister, ki je prišel za tem do besede, je govoril o vsem mogočem. Najprej je dejal, da je do danes še vedno v veljavi zakon iz leta 1876, ki ukazuje, da morajo znati vsi častniki

jezik moštva,

katero tvori vsaj petino polka. Če govori torej v kakem regimentu vsaj 20% mož svoj jezik, se mu morajo priučiti tudi častniki. Očitanja, da smejo govoriti

oficirji med seboj

samo nemški jezik, ne odgovarjajo resnici. Nasprotno se poslužujejo lahko ti v neuradnih krogih jezika, ki je njim drag. Za armado ne obstoji narodnostnega vprašanja. Ali nekaj drugega je, kar nas lahko vznemirja. In to je vprašanje, če smo v slučaju vojske dovolj pripravljeni. Pri tem ni treba prikrivati, da moramo svojo mornarico in topničarstvo izdatno izpremeniti in izpopolniti. Češki poslanec Klofač (nar. soc.) je predlagal, da bi se povabili v bodoče k velikim manevrom tudi člani domobranskega odseka. Nato je bila rekrutna predloga v prvem, drugem in tretjem branju sprejeta.

Ministrski predsednik Gauč je govoril

o razmerju med Avstrijo in Ogrsko,

in pri tem hodil okoli tega vprašanja kakor vemo to iz primere o mački in vreli kaši. K debati o njegovem govoru se je oglasilo celih 55 poslancev. Do besede je prišel seveda komaj del teh, ker je bila debata prej zaključena. Zelo dolgo je govoril tirolski poslanec Grabmayr (ustavoverni velep.) in pri tem ostro kritikoval ministrovo izjavo in vso njegovo omahljivo taktiko napram Ogrski. Zahteval je revizijo državnopravnega in gospodarskega razmerja obeh državnih polovic. — Zelo se je razgrel nad Madžari krščc. soc. monsignor Scheicher iz St. Pöltena. Dejal je: če menijo Madžari, da prevzamejo

ulogo Piemonta na Balkanu,

se zelo motijo. Če bo tam že kdo odločal kaj več, ne bodo to Madžari, ampak Hrvatje, ki so indogermanskega plemena, in ne Mongoli kakor Madžari, ki spadajo h Kuruzom in Turkom, k Židom in orientalcem. Prav tako se Madžari silno motijo, če menijo, da mislijo z njimi Hrvatje, Slovenci in Slovaki pošteno. Naj bi prišel kak državnik, kakor je bil Palacki, Bismarck ali Jelačić in ustanovil na vzhodu

zvezne države ob dolenjem Dunavu.

Dunajski poslanec Ellenbogen (soc. dem.) je povdarjal, da je skupnost med obema državnima polovicama itak že davno pri kraju in mi sami smo za to, da se od Ogrske politično ločimo. Debata o ministrovem govoru je trpela še drugi dan, vendar je bila mnogo dolgočasnejša od prvega dne. Vsak poslanec hoče nekaj svetovati, pa nihče ne ve, kako in kaj. S tem kažejo, da jim ni za stvar.

Na dnevnem redu je zdaj predlog zakona o družbah z omejeno zavezo. Kaj so take družbe, je pisal že Naš List v nekaterih letošnjih številkah.

Dogodki na Ogrskem.

Razpust zbornice.

Kakor je bilo oznanjeno v naprej, se je tudi zgodilo: s cesarjevim pismom je bila zbornica razpuščena. Vladar je imenoval za Ogrsko posebnega komisarja, ali poslanci so ga v premetenosti prekosili. Komisar je poslal namreč zborničnemu predsedniku več pisem, med temi tudi eno, s katerim naznanja, da je zbornica razpuščena in so izgubili poslanci s tem trenotkom svoje mandate. Ali predsednik ni odprl tega pisma, ampak zaključil zborovanje in napovedal za dva dni kasneje prihodnjo sejo. Nato so poslanci zborovalnico zapustili. Kakih deset minut za tem so se vsuli v dvorano policaji, na predsedniško mesto je stopil polkovnik Fabricius, ki so ga varovali štirje s puškami in nasajenimi bodali oboroženi vojaki in prečital kraljevo pismo, s katerim je razpuščena poslanska zbornica. Časnikarji na svoji galeriji in poslanci, ki so se jim pridružili ter drugo občinstvo na gorenjih galerijah — vsi ti so kričali vmes, žvižgali, peli itd. Nato je dal polkovnik s pomočjo policije vse prostore v parlamentu izprazniti in zapreti vhode. Tak je bil torej konec ogrske poslanske zbornice, ki je bila izvoljena komaj pred letom dni, je veljala med tem štiri miljone kron, imela vsega vkup 43 sej in bila devetkrat odgodena. Došlih spisov niso prečitali od 21. junija 1905 počenši, in se jih je nabralo od tedaj že toliko, da tehtajo celih 200 kg. Prebral jih seve nihče več ne bo, ampak pridejo v arhiv.

Vojaške priprave.

Ker se je bilo bati, da bodo poslanci vzlic kraljevemu pismu zborovali, je dal vladni komisar ves parlament dobro zastražiti. Nad tisoč policajev in več kompanij pehote, nekaj sanitejcev in konjenikov je bilo pripravljenih, da razženo poslance, če treba, s silo. Vsa stvar pa se je mirno izvršila.

Absolutizem.

Ker je vladar pač razpustil zbornico in pa razglasil v istem času novih volitev, smatrajo to nekateri kot znamenje absolutizma. Nam se ne zdi. Do absolutizma bi znalo priti le tedaj, če bi izbruhnila na Ogrskem dejanska revolucija in bi bilo treba poseči vmes z vojaško silo. Če se pa to ne zgodi, tudi do absolutizma — torej vladanja brez parlamenta — ne more priti, ker po ogrski ustavi mora kralj odrediti nove volitve tako, da se snidejo poslanci najkasneje tri mesece po razpustu prejšnje zbornice. Torej nove volitve bo treba razpisati tako, da se snide nova zbornica vsaj 19. majnika t. l.

Ogrski poslanci.

Ker je bila prihodnja seja napovedana dva dni po prvi in je bilo prečitano kraljevo pismo pred praznimi klopmi, so mnogi poslanci trdili, da tega ne morejo priznati in hočejo zborovati naprej. Vendar so se kmalu premislili in izjavili, da smatrajo dolžnosti, ki so jih prejeli z izvolitvijo, kot dopolnjene.

Ogrski parlament.

Poslopje, v katerem so se godili zadnji dogodki, je ogromna palača, sezidana med leti 1885—1896 v gotskem slogu po načrtih inženerja Steindla. Poslopje je dolgo 265 m, 65 m široko. Kupola je visoka 106 m, stolpi blizu 70 m (višina ljubljanskega gradu). Stroški so znašali 36 miljonov kron. Zazidani prostor meri petnajst tisoč kvadratnih metrov.

Češka.

(Češko vseučilišče v Pragi) šteje letos 3851 slušateljev, torej več kakor troje nemških: graško (1951), inomoško (1063) in černoviško (698). Mnogo čeških visokošolcev je upisanih tudi na drugih vseučiliščih, na dunajskem n. pr. nekaj nad 300. In vlada še vedno noče uvideti nujne potrebe po drugi češki univerzi.

Hrvatska.

(Reška resolucija.) Minuli torek bi morali imeti hrvatski poslanci opozicionalnih strank s Košutovci sestanek na Reki. Ta sestanek pa se ni vršil, dasi so došli malodane vsi hrvatski in srbski poslanci iz Hrvatske in Dalmacije na Reko. Tudi so nastala med njimi različna mnenja. Eni zahtevajo, da je predpogoj vsakega pogajanja s Košutovci, da pripoznajo ti na hrvatskih tleh edino le hrvaščino po vseh uradih in železnicah kot uradni jezik, drugi hočejo sestaviti prej hrvatske državno-pravne zahteve in se pogajati s Košutovci šele tedaj, če pristoje ti na teh zahtevah, tretji pa pravijo, da so vsa ta pogajanja brezuspešna, dokler pride na Hrvatskem na vsakih 40—50 duš komaj en volilec, Treba je prej volitev na podlagi splošne in enake volilne pravice, ker le poslanci, izvoljeni na tej podlagi, bi lahko rekli, da govore v imenu svojega naroda. Najuglednejši hrvatski in srbski politiki so že odpotovali iz Reke.

Srbija.

(Trgovska zveza z Nemčijo.) Srbska skupščina je sprejela trgovinsko zvezo z Nemčijo s 75. proti 7. glasovi.

(Obravnava proti bivšemu ministru.) Bivši srbski minister Gjorgjević je izdal lani v Lipskem (Zaloga Hiezel, cena 12 K) nad šeststo strani broječo knjigo o koncu Obre-

---

Star general, ki je poročil lepo mlado ženo, je imel to navado, da se je obrnil po vsakem raportu h častnikom z besedami:

„Hvala Vam, dragi gospodje!“

Zopet je imel nekega dne raport. In ko je končal s službenim delom, počaka nekaj hipov kakor v zadregi in pravi nato:

„Hm — dragi gospodje — povedati bi Vam imel še nekaj privatnega. Moja žena — hm — me je razveselila danes s krepkim dečkom. Hm — hvala Vam, dragi gospodje!“

Moric in Abram sta hodila vkup v šolo. Kasneje sta bila mnogo let ločena, in ko se zopet snideta, se razvije med njima sledeči razgovor:

„Ljubi Moric, kako se ti je godilo ves čas?“

„Ne posebno dobro, med tem sem se namreč oženil.“

„Saj to je lepo!“

„Ni posebno lepo. Moja žena je bila prava Ksantipa.“

„To je pa slabo!“

„Posebno slabo ni, ker je imela bogato doto.“

„No, vsaj ena tolažba!“

„Zelo majhna, moj dragi Abram. Kupil sem celo stado ovac, ali prišla je kuga in mi pomorila vse živali.“

„O jé, to je pa hudo!“

„No, ravno hudo ni. Prodal sem volno ovc in si sezidal z izkupilom hišo.“

„Torej se je vendarle dobro izšlo!“

„Posebno dobro ne, kajti hiša mi je zgorela in ni bila zavarovana.“

„O jé, to je pa strašno!“

„Ni tako strašno, kajti s hišo vred je zgorela tudi moja žena!“

V ljubljanskem hôtelu Union je predaval misionar iz Afrike o zamorčkih. K predavanju, kjer so kazali tudi lepe podobe s skioptikonom, je prišel skop malomeščan z ženo in sinkom. Po predavanju je nabiral nekdo s pušico denar za pokristjanjene zamorske otroke.

Na cesto stopivši vpraša sinko skopega malomeščana svojo mater:

„Mama, ali ni dejal gospod misijonar, da letajo zamorčki nagi okrog?“

„Res je, sinko moj“, mu odgovori mati.

„Mama, zakaj pa je vrgel potem tatek v pušico hlačni gumb?“

Mlinarjevi so naročili za svojo enajstletno hčerko Pipinco guvernanto. Ta pa se je imela kmalu poročiti. Dan pred njenim odhodom se sprehaja še s Pipinco ob vodi in ji pripoveduje o svoji predstoječi sreči.

„Ljuba Pipinca! Če nas posetite šele po enem letu, se lahko zgodi, da nam prinese štorklja med tem malo dete.“

Pipinca ostrmi in s pomiljevalnim pogledom se ozre na guvernanto rekoč:

„Vi gospodična verujete še vedno v štorkljo? No, to boste še strmela!“

Že prileten žid se odloči, da gre v kopelj. Cene pa so mu previsoke in zato prične na licu mesta tržiti z blagajničarko.

„Pa vzemite karte v abonmâ, tako jih dobite cenejši“, mu svetuje blagajničarka.

„Koliko kart pa je to: v abonma?“

„Deset.“

„Deset? Kdo pa ve, če dočakam še toliko let?“

novičev, kot prinos k zgodovini Srbije med 1897—1900. Ker pa je obelodanil v nji tudi take spise, ki so Srbiji škodovali na ugledu in kreditu v tujini, je bil minister obsojen v šestmesečno ječo. Gjorgjević je bil svoj čas zvest podanik bivše kraljeve rodbine Obrenovičev.

(Sporazumljenje z Avstrijo.) Nadejati se je, da se carinski boj med Avstrijo in Srbijo konča mirnim potom.

Vatikan.

(Papež in Francija.) Papež je izdal na naslov francoskih katoličanov posebno okrožnico, v kateri sledi točko za točko zakonu o ločitvi cerkve od države. Razni listi ugibajo, odkod naenkrat novi duh, kajti papež obsoja novi zakon nenavadno ostro, češ da je naperjen proti gospodstvu duhovnikov, ki je postavljeno od Boga, proti svobodi v cerkvi in proti cerkvenemu premoženju. Vse to je tudi res, in nima po našem mnenju z vero nobenih zvez.

Francija.

(Faljér nastopil predsedstvo.) Pretečeno nedeljo je nastopil novi predsednik republike svoje mesto. Ob tej priliki so se obhajale v Elizéju, kjer imajo predsedniki svoje bivališče, velike slovesnosti. Vzlic dežju se je nabralo na ulicah vse polno občinstva, da skažejo tako novemu predsedniku svoje veselje nad njegovo izvolitvijo. Ob pokanju topov in sviranju republikanske himne je stopil Faljér v predsedniško palačo.

Grška.

(Razpust zbornice.) Grški kralj je razpustil poslansko zbornico in razpisal nove volitve za dne 8. aprila t. l. Prvo sejo bo imela nova zbornica 3. maja t. l.

Španija.

(Prijeti anarhisti.) V Barceloni je prijela policija enajst anarhistov. Bomba, ki jo je našla pretečeni teden, je bila ena najnevarnejših, kar se jih je razpočilo kdaj v Španiji. Napolnjena je bila s 719 ostrimi patronami mauzerjevih pušk in bi se razpočila, čim bi jo atentator le obrnil.

V zadevi slovenskih učnih knjig za srednje šole.

Uradni list „Laib. Zeitung“, 14. febr. 1906, je prinesel precej obširno poročilo o tozadevnem zborovanju in posvetovanju „20 profesorjev ljubljanskih srednjih šol, ki se je vršilo dne 12. febr. t. l. v navzočnosti g. dež. šol. nadzornika Hubada pod predsedstvom g. ravnatelja Wiesthaler-ja“. — Zaman pa smo čakali, da nas pouče o sklepih na tem zborovanju tudi naši slovenski listi; kajti sedemvrstna notica v „Slovencu“ od 14. febr. t. l. o tej stvari pač nikakor ne more nadomestiti temeljitega poročila, kakor smo ga brali v uradnem listu. Drugi slov. listi pa še niti toliko niso omenili.

Oglejmo si to postopanje prizadetih faktorjev natančneje.

Po naših informacijah pri gospodih, ki so se zborovanja udeležili, se je vršilo vse zborovanje, — kakor je ob sebi umevno —, v slovenščini. Govorilo in sklepalo se je o stvareh, ki posegajo globoko v narodno življenje Slovencev in morajo zanimati pač vse slovenske profesorje. Pričakovati je toraj bilo, da se razglase ti sklepi tudi vsaj po slovenskih dnevnikih, da izvedo tem potom o njih vsi slovenski profesorji, na kojih sodelovanje se reflektira.

Toda ne! Slovenski gospodje izdado o svojem slovenskem zborovanju le — nemško poročilo v uradnem listu kranjskem! — Zakaj to? Saj morajo vendar vedeti, da ta list čitajo le gospodje kranjskih zavodov, izven Kranjske pa da je komaj znan po imenu. —

Mari pa se je na zborovanju sklenilo, da se naj uradno obvestijo slovenski profesorji o sklepih zborovanja?! — Recimo, da se je to sklenilo in tudi izvršilo. S tem pa še nikakor ne odpade dolžnost, da celo potreba, obvestiti tudi širšo slovensko javnost o teh sklepih. Kajti srednje šole na Slovenskem, ali recimo eufemistično: slovensko srednješolstvo je zadeva, ki zanimlje ves narod slovenski, ki mora zanimati pred vsem vse slovensko razumništvo. In to razumništvo ima pravico, zahtevati od slovenskega časopisja, koje ono vzdržuje, da ga o tako važnih slovenskih zadevah temeljito in zanesljivo informuje.

Koga pa zadene krivda, da se to ni zgodilo v tem slučaju? — Želeti bi pač bilo in smelo se je pričakovati, da se med 20timi slov. ljublj. profesorji najde eden ali drugi, ki bi poslal obširno stvarno poročilo o onih sklepih v slovenske liste. Saj se njim to menda vendar ni prepovedalo, drugače bi tudi ne moglo iziti poročilo v „Ljubljančanki“?!

Ker pa kljub temu, — kakor se je izkazalo, — ni bilo nobenega takšnega med gg. profesorji, pa je bila dolžnost slovenskih časnikarjev, da bi oni na podlagi poročila v uradnem listu bili obvestili obširnejše o celi zadevi slovensko javnost. Ponavljamo: bila je to dolžnost slovenskih časnikarjev. Kajti ako ne smatrajo pod svojo stanovsko častjo, prestavljati iz tujih listov najrazličniša poročila, ki so mnogokrat zelo problematične vrednosti, potem bi še bila vse manj trpela njihova čast in ugled, ako bi bili v bistvu prestavili to poročilo ter tako, vršeči svojo časnikarsko in narodno dolžnost, popravili zamudo ali malomarnost drugih. —

V interesu zdravega razvoja javnega življenja na Slovenskem prosimo, da se gorenje vrstice v bodočnosti upoštevajo. —

K poročilu v „Laib. Zeitg.“ pa še eno pripombo.

Med pogovorom o sklepih onega profesorskega zborovanja smo od enega gg. udeležencev izvedeli, — (ker se nam tega ni povedalo „sub rosa“, toraj mislimo, da ne izdamo s tem nikakšne tajnosti) —, da se je tam z veliko večino sklenilo, da se poučuj v bodoče tudi grščina na podlagi slovenskega jezika.

Izvanredno nas je ta vest razveselila, ker vidimo na svojih tretješolcih, kakšna grozna muka je zanje, učiti se na podlagi neznane nemščine neznane grščine! — Obžalujemo le to, da gg. slovenski pedagogi že prej niso prišli do tega edino pravega sklepa. Mogoče bi njim danes že ne bilo več treba s to natezalnico mučiti naših sinov in sebe! — Pa boljše enkrat, dasi pozno, kakor nikdar!

Nikakor pa nam ne gre v glavo, zakaj poročilo v uradni „Laib. Zeitg.“ ta sklep popolnoma zamolči. Mari gg. slov. profesorji nimajo poguma, odločno in javno povedati, kar so pri svojem 5, 10, 20, 30 letnem poučevanju slovenske mladine spoznali za pravo?! — Ne tako, gospodje! Na dan z resnico! Tudi Vi imate dolžnosti do svojega naroda, iz katerega ste izšli in kojega važen stan ste. — Govorite in upošteval se bode Vaš glas med narodom slovenskim! Mi lajiki hočemo in moramo izvedeti, kakšno sodbo imajo naši gg. profesorji o sedanji uredbi naših srednjih šol. In ako se izkaže potreba, se bodemo s **skupnimi močmi** potrudili za njih temeljito preosnovo na zdravi podlagi!!

y.—

Štajersko.

Sokolska maskarada v Celju. Tukajšnji Sokol priredi to nedeljo v veliki dvorani Narodnega doma veliko predpustno maskarado. Dvorana bo izpremenjena v kranjsko Gorenjsko. Naslov letošnji maskaradi je namreč: Letovišče na Bledu. Gostov pričakujemo iz cele spodnje Štajerske. Zanimanje je povsodi veliko.

Uradniki južne železnice. Na spodnjem Štajerskem ima nastavljene južna železnica skoro same nemške uradnike, ki ne le da ne poznajo našega jezika ozir. ga nočejo poznati, ampak nas celo v narodnem čutu na najgrši način žalijo. Če zahtevaš vozni listek slovenski, pa rohni in kriči službujoči uradnik, in ne pomisli, če bi se mi ne vozili po železnici, bi tudi ti nemški sinovi nič kruha ne imeli. Zadnji čas je, da izvede ravnateljstvo južne železnice korenito tozadevno reformo.

Za Sokolski dom v Celju je nabranih že blizu 2200 kron.

Za učitelje. Na petrazredni ljudski šoli v Framu blizu Maribora je do 28. svečana t. l. učiteljska služba razpisana. Cenjeno učiteljstvo opozarjamo, da je šolsko poslopje v Framu eno izmed najlepših na Štajerskem, popolnoma moderno urejeno in električno razsvetljeno; tudi za stanovanje učiteljskega osobja je skrbljeno v nalašč nakupljenem učiteljskem domu. — Novo imenovani učitelj tudi lahko prevzame tajništvo pri tamošnji posojilnici.

Št. Jur ob juž. žel. Tukajšnje bralno društvo je sklenilo prirejati vsako drugo nedeljo do Vel. noči poučna predavanja. — prvo predavanje se je vršilo v nedeljo, dne 11. svečana ob precejšnji udeležbi v društvenih prostorih. G. Iv. Jelšnik je govoril o narodni zavesti.

Trbovlje. Predpustna veselica, katero je priredilo prost. gasilno društvo v Trbovljah pretečeno soboto dne 17. t. m. v rudniški restavraciji, uspela je vkljub raznih nasprotstev jako izborno. Vdeležba je bila mnogoštevilna. Poleg domačega občinstva, katero je bilo največ z Vod zastopano, iznenadila nas je s svojim obiskom krepka deputacija 11 mož prost. gas. društva iz Latkove vasi v Savinjski dolini. Ni jih ovirala slaba in daljna pot, prikorakali so s svojim načelnikom in podnačelnikom črez hrib, da pokažejo bratska čutstva in slogo našemu društvu. Prost. gas. društvo iz Hrastnika odzvalo se je pod vodstvom svojega vrlega načelnika po deputaciji našemu povabilu, dasi se je ravno tisti večer slučajno priredila narodna veselica v Hrastniku. Bodi tema vrlima društvoma na tem mestu izrečena prisrčna zahvala za njiju požrtvovalnost. -- Zabava je bila vsestransko živahna. Veselje se je čitalo vsakemu udeležencu raz obraza: ni čuda, kajti v lepo okrašenih dvoranah sta svirali dve godbi, c. kr. pešpolka iz Ljubljane in godba paz. del. podpornega društva na lok tako izvrstno in neumorno, da so se celo neplesalcem nehote dvigale pete. Plesni red je bil izvrstno zbran. Pod vodstvom gosp. Bergerja se je plesalo štiri četvorke in se je vprizoril v gorenji dvorani tudi ples „široče“, ki je vzbudil med plesalci posebno veselje, med gledalci pa obče zanimanje. V spodnji kakor v gornji dvorani so rajali veseli pari do belega dne. Pričakujoči še večkrat enakega svidenja, želimo prost. gas. društvu, da vedno stopa svojo pogumno pot tudi za naprej, kakor je to storilo do sedaj. — „Na pomoč“!

Primorsko.

Iz Gorice.

(Piše dr. Henrik Tuma.)

(Dalje.)

Ker pripisujem zanemarjenje našega Goriškega od strani kranjskih politikov nepoznanju naših razmer, naj navedem nekoliko podatkov. Opirati se moram na ljudsko štetje iz l. 1890., ker posameznih številk iz poznejšega ljudskega štetja ni na razpolaganje. Sicer se je prebivalstvo od 220.000 pomnožilo le na 232.000, tako, da premembe ni znatna.

Na slovenski del dežele pripade okroglo 2200 km², na furlanski 612 km² in na mesto Gorico z okolico 23 ½ km². Na laškem teritoriju prebiva 65.000 prebivalcev, na slovenskem 130.000 in v mestu goriškem 25.000. Čisto laških občin je 28, čisto slovenskih 144, 2 sta mešani. Čisto slovenskih davčnih občin je 220, furlanskih 56, mešanih 8. V mestu Gorica je približno ⅗ Italijanov, 1/10 Nemcev, ostali so Slovenci. Seveda vse to po uradnem ljudskem štetju italjanskega municipija. Slovenski živelj v Gorici se mora računati na najmanj ⅖ in ako se prišteje k temu še nemški živelj, je v Gorici šteti pač k večjemu ½ Italijanov. Izmed teh pa je le malo pristnih, marveč so večinoma poitalijančeni Slovenci, kar kažejo imena. Še l. 1880. se je delala pri ljudskem štetju razlika med Italijani in Furlani tako, da je od skupnega števila 73.000 pripadlo 52.000 na Furlane in 20.500 na Italijane.

Razlika med Italijani in Furlani je jako znatna. Jezikovno tvori furlanski jezik samostojen jezik, ki je od književne italijanščine mnogo dalje nego slovenščina od srbščine. Po značaju je Furlan miren, menda potomec starih latinskih kolonov, odvisen od bogate „signo-

rije". Italijani so se naselili za časa prevlade benečanske republike. Goriška kronovina se je tekom srednjega in novega veka sestavila iz posameznih manjših graščin in mest. Pristno italijanska stara občina je le Gradež. Tržiški okraj (Monfalcone) je spravila benečanska republika šele pozneje v last ter je ondi deloma naselila Italijane, deloma poitalijančila slovensko prebivalstvo. Italijansko-benečansko prebivalstvo je tudi po večinoma v mestih, dasi je n. pr. tudi v Gorici staro jedro predmestje Sveti Rok, furlansko. — Furlani so vobče konservativni, dočim so Italijani liberalni. Zavist med njimi je že stara in se kaže posebno tam, kjer sta obe plemeni dobro ohranjeni in v bližnji dotiki n. pr. med Tržičem in Ronkami. Videl sem enkrat tepsti se dečke iz imenovanih občin ter sem vprašal, kaj je povod tepežki. Pa so mi ponosno odgovorili dečki ene stranke: mi smo Avstrijci, oni so pa Italijani. Na sploh se namreč Furlan čuti dobrim Avstrijcem ter rabi izraz Italijan nekako z očitanjem, skoro v razžaljivem zmislu. Tako se tudi v mestu Krmin na italijanski meji očita eni politični stranki Avstrijakanstvo pa drugi Italijanstvo. Zastopal sem že parkrat pri kazenski sodniji furlanske stranke zaradi razžaljenja časti. V enem slučaju je očital Furlan Italijanu „merda di Italian", dočim je Benečan privoščil Furlanu „patata". — Izgredi v Ogleji lanskega leta so tudi jako značilni, ker se je domače furlansko prebivalstvo naravnost uprlo počenjanju Italijanov in proti Legi Nazionale t. j. italijanski šolski družbi, ki zavzema isto stališče, kakor pri nas Ciril-Metodova družba.

V politiki so odločali do nedavnega časa edinole italijanski liberalci, ker se Furlan-kolon za politiko sploh ni zmenil, dokler jih ni vzbudil krščanski socializem in zadružno delo. Zadnji čas sta oba zastopnika furlanskih kmetskih občin v deželnem zboru klerikalca: kanonik dr. Faidutti in učitelj Falconer.

V enem političnem okraju so z Italijani zvezane čisto slovenske občine Devin, Doberdob, Kožbana, Medana, Biljana in mešani Zagraj, in Dolenja. V veleposestvu pa voli prvih pet skupaj s slovenskimi okraji in le v kmetskih občinah skupaj s Furlani. Glasovi navedenih peterih slovenskih občin pa postajajo mnogokrat merodajni. Tudi pri občinskih volitvah v Krminu so odločili slovenski volilci s tem, da so slovenski klerikalci glasovali v prilog italijanske klerikalne avstrijske stranke. Ožja okolica goriškega mesta: davč. obč. Staragora, Pristava, Grafenberg, Rožna dolina so slovenske. — Slovenski sodni okraji se lahko smatrajo čistim; primesek je n. pr. najvišji 1 ¾ % tuje narodnosti, dočim je v italijanskih sodnih okrajih največji ptuji primesek 4 %.

Z majhnimi administrativnimi premembami bi se dalo odcepiti navedenih 5 slovenskih občin ter davčni oddelek Netlem v občino Dolenje in Zdravščina v Zagraji, italijansko občino Ločnik pa izločiti izpod okraja goriškega. Tako bi se napravili dve nacijonalno ločeni skupini.

(Dalje prih.)

Mesto Pazin se loči od okoliških občin kot samostojna mestna občina, da se ohrani italijanstvu.

Trst in nova železnica. Z novo železnico postane zveza Trsta z drugimi kraji precej bližja, kakor je bila doslej, tako bo iz Trsta v Beljak 179 km (prej 260), na Jesenice 144 (206), na Bled 157 (193), v Celovec 185 (300), v Prago 787 (924), v Curih 755 (836), v Pariz preko Bazela 1400 (1482), preko Karlsruhe 1425 (1627), v Berolin via Lipsko 1084 (1317), na Dunaj 513 (563), v Monakovo 520 (722) in v Hamburg 1290 (prej 1523).

Gozdni požar. V nedeljo dopoldne je nastal pri Trstu ogenj na travnikih in gozdovih med cesto in Kontovel in progo nove železnice ter uničil rastlinstva na 50.000 m². Ognjegasci so šele čez dve uri mogli preprečiti širjenje ognja.

„Dalmatinski Skup" priredjuje svoj krabuljni (maškaradni) ples u njemačkom društvú „Turnverein Eintracht". To je jako žalosno. Zar (ali) braća Dalmatinci nisu imali na razpoloženju sjajnih prostorija u „Narodnom Domu"? — Tako piše Slavenska Misao.

Kranjsko.

Ljubljanska bolnica. „Deželni odbor je uvedel preiskavo, katera je v najboljšem tiru": tako je poročal Slovenski Narod. Po našem mnenju je tudi ta komedija s preiskavo popolnoma nepotrebna, ker se že naprej ve, da ne bo njen uspeh razmer prav nič izpremenil, dokler ostane zavod še nadalje pot starokopitnim vodstvom preteklega stoletja. Treba je novih, zmožnih moči. Ali pa mislijo nekateri pri nas, da se izhaja spričo naših razmer boljše z grobostjo? Vzemimo še slučaj, da bi stal na čelu tega zavoda n. pr. kak klerikalec in ne Direktor der Thier- und Irrenheilanstalt dr. Karl Bleiweis, ki ima poleg mnogih sinekur slučajno še naslov načelnika v odboru liberalcev — kako bi ne pisal Slovenski Narod o bolnici! Ker pa spada dr. Bleiweis v stari liberalni trifolij dr. Tavčar-dr. Ferjančič-dr. Bleiweis, je seveda vse dobro in njih list proklamira: dokler ta preiskava ni dognana, bilo bi nepotrebno, o zadevi po javnih listih pisariti! Ali ni mar bolnica javen zavod, in zato dolžnost poštenega časopisja opozarjati na vse njene nedostatke in gnilobe. Vsak, kdor razkrije rane na upravi in vodstvu, služi javnim interesom predvsem kranjskega prebivalstva. In Slovenski Narod se hoče postavljati zdaj na neko vzvišeno stališče, češ vse stvari ne gredo v javnost, treba je počakati prej, kaj poreče preiskava odbora. O domišljija in ljudje, k danes več ne vedo, kaj so storili včeraj! Ali pa je mar **bolnica** zasebna reč in kakršnokoli postopanje **odvetnika** dr. Furlana zadeva, o kateri „je pisariti po javnih listih"?

Revizija liberal. programa. Z vso resnostjo zatrjujejo, da se lani napovedani zaupni shod liberalne stranke vendar le kmalu vrši. Da ne mislijo z revizijo stranke resno, so dokazali sami. Pišejo namreč: „glavni namen zaupnega shoda je, določiti stališče stranke nasproti volilni reformi." Samoobsebi razumljivo, da je vse drugo stranska stvar. Nam pa se poroča tudi še marsikaj drugega . . .

Dobro funkcioniranje. Ljudje, ki so šteli slovenskim liberalcem že zadnje ure, so bili res smešne prikazni. Vsaj njih steber, liberalni trifolij, funkcionira še izborno. Čim poziblješ za eno nogo, pa te krene druga. To se je izkazalo pri ljub. bolnici. Izmed troperesne liberalne deteljice dr. Bleiweis-dr. Ferjančič-dr. Tavčar, je slučajno prvi še vodja ljubljanske bolnice. Ker se obrača slovenska javnost z ogorčenjem proti razkritjem razmer, ki so vladale pod njegovim okriljem v bolnici in so trpeli vsled tega tudi bolniki — vidijo torej v dr. Bleiweisu glavnega krivca — mu je brzo prihitel na pomoč dr. Tavčar. (Rezervo tvori dr. Ferjančič.) In dr. Tavčar je ugibal: meni je treba samo malo poropotati v svojem listu in cela javnost je na moji strani. To kalkuliranje morda ni bilo ravno preneumno, ali do hripavosti si lahko nakričite grlo, vendar neznosnih razmer v bolnici s tem naporom ne prikrijete. Zdravnik iz Ljubljane, ki je bil napram nam vedno vsaj zelo hladen (je namreč trd liberalec) nam poroča: „Članki o bolnici so izvrstni. Doktorji imajo . . . itd." (Naj mu povemo tem potom, da je njegova in njegovih gg. kolegov sled popolnoma napačna. Sicer pa je tudi vse eno, kdo je pisal, oziroma kateri so pisali naše članke o bolnici, glavno je, da so docela resnični.)

Trgovsko društvo Merkur je naprosilo g. inženerja Turka za javno predavanje. Gospod predavatelj nas je že enkrat popeljal v kraljestvo skrivnosti in naravnih čudežev. To pot si je izvolil snov: „Črtice iz kemije vsakdanjega gospodarskega življenja". S tem je nudil lepo priliko zlasti širšemu občinstvu naučiti se stvari, ki naj bi bile več ali manj vsakomur znane. Predava lahko umljivo in čim največ tudi pokaže, kar zanimanje poveča. Komur je znano, kako težko je najti ravno v kemiji slovenskih izrazov, ve ceniti vrednost takih predavanj, kakor je bilo pred vsem prejšnje in ve ceniti tudi požrtvovalnost g. predavatelja, ki vsekako zasluži polno priznanje in odkritosrčno je želeti, da nas še kedaj iznenadi. Za časa rajanja smo, pozna se na številu poslušalcev. Deveta večerna ura je neumestna za predavanja. Število poslušalcev tvori — žal — po največ dijaštvo.

Opazovalka.

Kedar ošaben kmečki očka tvojim argumentom in novim nazorom ne vedo kaj odgovoriti, pa se potrkajo na svojo mošnjo, češ „mi smo mi, kaj boste vi berači". Tudi Visoški gospod se še niso otresli te navade. „Naš List" po njegovem mnenju že zategadelj ne more biti merodajen, ker nima za seboj tako bogatih akcionarjev, kakor jih ima „Slovenski Narod". Kdor nima sreče, da lahko ob vsaki priliki izvleče svojo debelo, četudi brez lastnih zaslug napolnjeno listnico, pa ne more spisati članka dobre vsebine. Kje si drzne tak človek imeti lastne misli! Liberté, égalité, fraternité — pa ne misliti, da so to gesla glavnega urednika „Narodovega". — Veritas.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je imela dne 7. februarja 1906 svojo 168. vodstveno sejo v družbinih prostorih „Narodnega doma". Začetek ob 3. pop. Navzoči: Tomo Zupan (prvomestnik), dr. Dragotin vitez Bleiweis-Trsteniški, Aleksander Hudovernik (blagajnik), Luka Svetec (namestni predsednik), dr. Ivan Svetina, Ivan Šubic in Anton Žlogar (tajnik). Svojo odsotnost so opravičili odborniki: ces. svetnik Ivan Murnik, Anton Porekar in dr. Pavel Turner. — Prvomestnik Tomo Zupan otvorivši sejo spominja se nenadne smrti predsednika družbe sv. Mohora v Celovcu prošta Lamberta Einspieler, ter pozove navzoče, da umrlega voditelja koroških Slovencev in našega pokrovitelja spomin častijo s tem, da se dvignejo raz sedežev. Isto tako sklene na njega predlog družba pozdraviti novovoljenega višega škofa za Gorico dr. Fran Sedeja. Novi viši škof Sedej je istotako že mnogo let naš pokrovitelj. Z ozirom na prevelik riziko pri eventuelnem srečolovu, ki ga je predlagal viši učitelj Srečko Malenšek, se ta prireditev opusti. Med ostalimi točkami je bila najvažnejša ta, da se je sklenilo v 166. seji za naše svetno šolsko osobje sprejeta pokojninska določila uveljaviti z dnem 1. januarja 1906. Pri tej priliki so se tudi sprejela vsa tozadevna prehodna določila ter so se enotno regulirali prejemki družbinih svetnih otroških vrtnaric, ki bodo imele odslej tudi pravico do petletnic oziroma do pokojnine. Potem so se dovolile še nekatere podpore in se je sklenilo pododboru za ustanovni in stavbeni sklad zavoda „Učit. dom" v Celovcu odstopati narodni kolek proti polovični prodajni ceni. Ob 6. zvečer je zaključil prvomestoik sejo. V Ljubljani, dne 10. februarja 1906. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Bodoči knjižni program „Slovenske Matice".

(Konec.)

4. Leposlovju naj se pridrže vsako leto vsaj po tri knjige pod splošnimi naslovi a) Knezova knjižnica, b) Zabavna knjižnica, c) Iz svetovne književnosti.

Kot tvarina prvima dvema knjigama se priporočajo poleg izvirnih leposlovnih del ponatiski izbranih spisov umrlih ali pa tudi še živečih domačih pisateljev. Izdajala naj bi se tudi izvirna dramatiška dela in pesniški zborniki.

Za prevode v knjigi „Iz svetovne književnosti" se priporočajo pesniške autologije; dalje najboljša starejša in novejša slovanska leposlovna in dramatična dela ter klasična in moderna dela tujih književnosti. Sprejemajo se pa le prevodi po izvirnem besedilu; prevodi iz nemščine se načelno odklanjajo. Vsakemu teh prevodov naj se pridoda kot uvod kratek pregled o avtorjevem življenju in delovanju.

Slavno občinstvo se s to objavo opozarja na bodoče društveno delovanje „Slovenske Matice".

Slovenski pisatelji se prav uljudno prosijo, naj stopijo v kolo sotrudnikov „Slovenske Matice", ako niso že med njimi.

Program je tako bogat in raznovrsten, da vsakdo, ki čuti v sebi poklic in voljo, najde v njem obširno in hvaležno polje za sodelovanje.

Hvaležni mu bodo za to društvo, odbor in društveniki.

Kdor bi se utegnil za program natančneje zanimati, ga dobi lahko na ustno ali pismeno zahtevo iz društvene pisarne.

V Ljubljani, dne 24. prosinca 1906.

V imenu odbora „Slovenske Matice":

Predsednik: **Fr. Levec.** odbornik: **I. Šubic.**

Ljudska izobrazba.

Rusi.

Rusi so najštevilnejši slovanski narod, a so bili že v pradobi razcepljeni v več razrodov, ki so se med seboj neprestano prepirali. Ruski letopisec Nestor, ki je živel v enajstem stoletju, pripoveduje, da so poslali Rusi poslance k normanskim Varjagom, Rusi imenovanim. Ti poslanci so se poklonili trem bratom Rjurikom iz rodu Normanov in jim dejali: Naša zemlja je velika in obiljna, pa reda ni v njej. Pridite knežit in vladat nam. In res so se zbrali trije bratje s svojimi sorodniki, vzeli seboj vse Ruse in prišli: eden v Novigrad, drugi na Belo jezero in tretji v Izbors-grad. Po tem plemenu je dobila kasneje tudi vsa dežela svoje ime: Rusija, Rasija. Ko sta umrla oba mlajša brata že dve leti po tem — v letu 865 — je združil najstarejši, Rjurik, vso oblast v svoji roki in je srečno gospodaril do svoje smrti. Tako je Rjurik pravi ustanovitelj ruske države, ki so jo vladali njegovi potomci do leta 1598. Car Feodor je bil zadnji iz te rodbine.

Zedinjeni Rusi so že v desetem stoletju napadali z vso silo bizantinsko cesarstvo (današnjo Turčijo) in se dali le z veliko svoto denarja odkupiti. Ruska moč se je posebno dvignila pod njih carjem Vladimirom Vélikim. Vladal je okrog leta 1000. Izbral si je bizantinsko caričino kot nevesto in se dal krstiti v Herzonu. V tem so ga posnemali vsi bojarji (plemenitaži) njegovega spremstva. Ko se je vračal s svojo nevesto s svetinjami in svetimi podobami v stolno mesto, ga je spremljalo nebroj duhovnikov, ki so hoteli pridobiti ruski narod krščanski veri. Mogočni Vladimir je dal privezati svojemu konju na rep mnogočeščenega malika Peruna, ga biti s kijem in vreči naposled v Dnjeper. Prosto ljudstvo je žalovalo in trepetalo, a ob Dnjepru nastavljeni vojaki so mu branili, potegniti grdega malika iz vode. Nato je dal Vladimir razglasiti, da se mora dati vsak krstiti, drugače bo spoznan in kaznovan kot sovražnik božji in kneza. Tako so Ruse siloma pokristjanili, a niso prejeli rimsko-katoliške vere, ampak pravoslavno grško vero, ki jo je že nekaj let prej spoznavala sv. Olga, vdova slavnega kneza Igorja. In tako so ostali Rusi do današnjega dne pravoslavni kristjani.

Glavno in stolno mesto ruske knegovine je bil Kijev. Vladimir Veliki pa ni bil srečen samo na znotraj, ampak tudi na zunaj. S srečnimi vojskami je pridobival svoji državi vedno novega ozemlja. Toda čim je zatisnil oči, je njegova država nenavadno hitro propadala. Obili potomci sv. Vladimira so si namreč razdelili kneževino med seboj in se potem neprestano preganjali in se vojskovali drug proti drugemu. Leta 1170 je imela n. pr. dežela 72 takih knezov.

Početki slovanskega slovstva.

Staroslovansko slovstvo se je pričelo s krščanstvom. Ko sta prišla oznanjevat slovanska apostola Ciril in Metod novo vero Slovanom v velikem moravskem kraljestvu, je sestavil Ciril leta 862 posebno azbuko, črkopis. Najbrž je vporabil pri tem nekatere Slovanom že prej lastne pismene znamke. To prvo azbuko (dobesedno: abecedo) imenujemo glagolico. To sta porabila Ciril in Metod in njiju učenci: Klemen, Naum, Angela, Sava in Gorazd pri prestavljanju sv. pisma, ki je je odobril papež Hadrijan II. in jima tudi dovolil slovanske cerkvene obrede. Po smrti obeh bratov apostolov je prenaredil njiju najboljši učenec, škof v velikem Obstrimomu, glagolico in preustrojil njene črke po grški ter obdržal le ona znamenja, ki izražajo izključno slovanske glasove. To prenovljeno azbuko nazivljemo cirilico. Glagolica pa se je vzlic temu ohranila po nekaterih krajih v Adrijanskem morju t. j. v Istri, Hrvatski in Dalmaciji. Slovstveni ostanki pisani v stari glagolici so izključno verske vsebine in izdelani v staroslovenščini. Najimenitnejše take zbirke so: Bolgarska abecednica, Asemanijevo evangelije, četvero evangelije Viktora Grigoriviča v Pazanu. (Konec.)

Osebni kredit!

S poroki in brez porokov za častnike, duhovnike, dvorne, državne in privatne uradnike, učitelje, trgovce, obrtnike, **trgovske nastavljence, do pokojnine upravičene dame** in privatnike vsake vrste na 1/4 do 25 let proti mesečnimi, 1/4, 1/2 ali celoletnimi vplačili, s katerimi se objednem poplača glavnica in obresti!

Specijaliteta: Osebni kredit v smislu pariško-dunajske enkete (kapitalizovanje plače).

4%! 4%! 4%! 4%!

Realni kredit!

od 300 kron višje na I., II. in **III. mesto** za veleposestnike polja, za najemninske in privatne hiše, vile, **tovarne, kopališča, mline, mineralne in druge vrelce, kamnolome** in vsakovrstne nepremičnine do 3/4 cenilne vrednosti.

Kredit na stavbe!

Na vsakovrstne stavbe v **2—3 obrokih**, kakor pač dotična stavba napreduje.

Konvertovanje dolgov pri bankah in privatnih.

Menično in re-eskomptovanje in zamena menic za trgovce!

Izvršujemo in financiramo načrte za novoustanovljena podjetja. Prevzamemo tehniška in geološka ocenjevanja po zapriseženih izvedencih! Pečamo se tudi s premenami obstoječih podjetij v delniške družbe!

Kar najreelnejše! Hitro! Diskretno po prvih tuzemskih in francosko-angleških zavodih.

Prima reference!

Zahtevajte prospekt!

Prosimo retour-znamke!

Meller L. Egyed
Budapešta
3 V., Koháry-utcza 19/B.

Odlikovana v Parizu s častnim križcem, diplomo in zlato medaljo.

Patentirana v 30 državah.

Streha prihodnjosti!

Cementna zarezna strešna opeka

iz portland-cementa in peska

Praktična! Lepa!

Trpežnejša in bolj lahka streha, kakor iz vsake druge vrste strešnih opek iz ilovice.

Edini izdelovatelj za Kranjsko:

Janko Traun

izdelovatelj cementnin na Glincah pri Ljubljani.

Upravništvo meščanske korporacije v Kamniku

daje najkasneje **s 1. junijem t. l.** sledeča posestva **v najem:**

Turistovsko hišo v Bistrici, dalje posestvo pri izviru Bistrice, takozv. „Uršičevo kolonijo“, obstoječe iz hiše z gospodarskim poslopjem s pravico do potrebne paše in krme za dve goveji živini.

Dalje se daje z imenovanim dnem **v najem mlin in žaga v Stahovci,** eno uro pešhoje iz Kamnika, brez ali z zemljiščem, k temu posestvu spadajočim.

Pismene ponudbe naj se pošiljajo **do 25. marca t. l.** — Upravništvu meščanske korporacije v Kamniku.

Svarilo.

Naznanjamo, da ne pripoznamo nobene kupčije, bodisi prodaja ali nakup, storjene po našem delavcu **Karolu Javoršeku** na naš račun. Tudi ne prevzamemo nobenih dolžnosti za njegove dolgove.

St. & C. Tauzher
trgovina z lesom v Ljubljani.

Izurjenega črkostavca

sprejme

Tiskarna A. Slatnar v Kamniku.

Zakonito zavarovano.
Vsako ponarejanje in ponatiskovanje kaznjivo.

Edino pravi je

Thierryjev balzam

le z zeleno znamko z nuno.

Staroslaven, neprekosljiv zoper motenje prebavljanja, krče v želodcu, koliko, prehlajenje (katar), prsne bolezni, influenco itd. itd.

Cena: 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali **1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.—** franko.

Thierryjevo centifolijsko mazilo splošno znano kot „non plus ultra“ za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe, ture in otekline vseh vrst. — Cena: 2 lončka K 3·60 franko razpošilja le proti predplači ali povzetju 8

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogaški Slatini.

Brošuro s tisoči zahvalnih pisem zastonj in franko.
Dobiva se skoro v vseh lekarnah in medicin. drogerijah.

10.000 parov čevljev!

4 pari čevljev samo gl. 2·60.

Vsled ugodnega nakupa velikih množin se oddaje za nizko ceno: 1 par čevljev za gospode, 1 par za dame, črne ali rujave za zavezati, z močno zbitimi podplati, nov. obl. 1 par mod. čevljev za gospode, 1 par za dame z obšivom eleg. in lahke. **Vse 4 pare za gl. 2·60.** Pri naročilu zadostuje dolgost. Pošilja proti povz. **Razpošiljalnica obuvai Kohane, Krakov 110.**

Kar ni prav, se zamenja.

5 kron in več zaslužka na dan!

Iščejo se osebe obeh spolov, ki bi pletle na naših strojih. — Preprosto in hitro delo vse leto doma. — Ni treba znati ničesar. Oddaljenost ne škodi nič in blago prodamo mi. 5

Družba pletilnih strojev za domače delavce

Tom. H. Whittick & Co.

Praga, Petrské námesti 7.— 254.

Češko posteljno perje po nizki ceni!

5 kilo: novo naskubljeno K 9·60, boljše vrste K 12·—, belo puhasto naskubljeno K 18·—, K 24·—, snežnobelo puhasto naskubljeno K 30·—, K 36·—. Razpošilja se franko po povzetju. Zamenja se ali vzame nazaj proti povrnjeni poštnini. 15

Benedikt Sachsel, Lobes 369. Pošta **Plzen,** Češko.

Pristni tropinec in slivovko

iz znane žganjarne VIANELLI & RETTI v Rovinju, Istra prodaja in razpošilja prosto na vse železniške postaje

Lucijan Kovačič pri Sv. Luciji ob Soči.

Lavrenčič & Domicelj

Ljubljana, Dunajska cesta št. 32

Žitna in komisijska trgovina, razna zastopništva, reklamacijska pisarna za železniške voznine.

Samo **6** dni

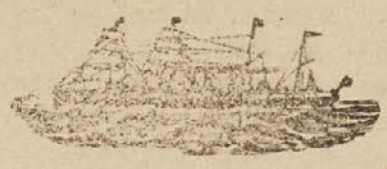

Iz Havre v Newyork

vozijo zanesljivo najhitrejši brzoparniki francoske prekmorske družbe. Edina najcenejša in najkrajša črta čez

Pariz in Havre v Ameriko.

Prosta dobra hrana z vinom vred že od Bazelna naprej. Veljavne vozne liste in brezplačna pojasnila daje za to črto edino koncesijonirana potovalna pisarna

Ed. Šmarda

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 nasproti znane gostilne »pri Figovcu«.

Izdajatelj in odgovorni urednik Hinko Sax.

Lastnina in tisk tiskarne A. Slatnar v Kamniku.